

2. Кричевський Є.Ю. Розкопки на Коломийщині і проблема трипільських площадок: публікації у ЗМІ: у 2 т. / Трипільська культура. Том 1. К: Академія наук УРСР, 1940. 592 с.
3. Бурдо Н.Б. Трипільська культура: відкриття і дослідження: навч. посіб. К: Український світ, 1994. С. 12-13.
4. Белановская Т.Д. Трипольская культура: навч. посіб. Л: Ленинградский университет, 1958. 68 с.
5. Жураківський Б.С. Про технологію виготовлення трипільської кераміки: навч. посіб. Львів: Археологія, 1994, С. 88-92.
6. Пашкевич Г.О., Відейко М.Ю. Рільництво племен трипільської культури. К: «Коло-Ра», 2006. 143 с.
7. Мицик В.Ф. За законом Світового ладу: Трипільська цивілізація і світогляд українського народу: навч. посіб. К: МАУП, 207 с.
8. Пилипчук, О.Д., Полубок, А.П. (2019). Рішення творчого задуму художньо-декоративної форми в залежності від застосованих матеріалів. ScienceRise, Estonia, Tallinn, 4(57), 36–39. DOI: <https://doi.org/10.15587/2313-8416.2019.164772>.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-178-7-17>

НОВІ АСПЕКТИ МОРАЛЬНОСТІ У ТВОРАХ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Русаков С. С.

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри богослов'я та релігієзнавства
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

Мистецтво з давніх часів відображає моральність, адже є однією з форм вираження внутрішніх установок людини. Вивчення взаємобумовленості мистецтва та моральності є важливим науковим завданням, тому постає в центрі уваги дослідників під час культурологічних, філософських, мистецтвознавчих, соціологічних, антропологічних розвідок. Відображаючи різноманіття ідей та смислів, твори мистецтва можуть стати джерелом для вивчення особистого життя людей та тенденцій розвитку суспільства. Твори сучасного мистецтва відіграють вагомий роль у демонстрації тем сьогодення, тому стають стимулом для

вивчення людини та моральності. Ознайомлення з творами сучасного мистецтва набуває форми здобуття культурного досвіду, який уможливує поглиблення власних переконань, розширення світогляду, сприяє роздумам щодо появи нових аспектів моральності.

Ельвіо Бакаріні, наприклад, вважає, що ознайомлення з творами мистецтва є потужним інструментом уточнення морального розуміння. Дослідник зазначає, що арттвори мають «більшу здатність залучати людей, ніж звичайні приклади або уявні експерименти, пропоновані філософами-моралістами» [2]. Також «...вони можуть бути хорошою заміною реальним життєвим ситуаціям, які можуть бути пов'язані з негативними наслідками, і той факт, що вони здатні помічати деталі, якими нехтують в реальному житті» [2].

В рамках нашого дослідження ми зосереджуємось на прикладах з сучасного мистецтва, тому вважаємо за необхідним розкрити особливості цього феномена. На думку мистецтвознавця та філософа Бориса Гройса «сьогоднішнє сучасне мистецтво демонструє спосіб, яким сучасність представляє свою сутність, – акт презентації сьогодення» [1]. Тобто, арттвори сучасних митців є результатом авторських інтересів та самовираження, відображаючи соціально-культурний контекст та тенденції сьогодення.

Сучасне мистецтво, на нашу думку, зуміло набути такої вагомості ролі завдяки артринку, який є вдалим смисловим простором для створення, презентації та подальшого обігу арттворів. Нині для митців доступні художні галереї та музеї для організації виставок, а на аукціонах та артярмарках можна пропонувати арттвори на продаж. Сучасна модель функціонування творів мистецтва є найбільш глобальною, відкритою та динамічною за всю історію мистецтв, тому сприяє створенню творів мистецтва, які комплексно досліджують та презентують сьогодення.

Серед дослідників артринку виокремимо Пако Баррагана, який називає ситуацію початку XXI століття як «вік ярмарку мистецтв» (The Art Fair Age) [3]. У своїй праці дослідник досліджує феномен артярмарків та їхню щораз більшу роль для розвитку сучасного мистецтва та артринку загалом. Нині це не лише комерційний майданчик для купівлі-продажів творів мистецтва, а й суттєвий показник тенденцій у розвитку мистецтва, місце фахових дискусій, освітній простір тощо. Спираючись на такий підхід, доповнимо наші міркування щодо відображення нових аспектів моральності на прикладі творів сучасного мистецтва з Art Basel Miami Beach 2021 як однієї з найбільш знакових подій на світовому артринку.

Проведений аналіз відгуків учасників цьогорічного артярмарку підтверджує втримання вагомості ролі таких подій в актуалізації сучасного

мистецтва, яке втілює важливі для сьогодення аспекти моральності. Навіть у коронавірусний період та після вимушеного скасування ярмарки минулоріч, учасниками заходу 2-4 грудня 2021 році стали впливові колекціонери, сотні авторитетних міжнародних галерей з 36 країн та понад 60 тис. відвідувачів. Проведення такої масштабної події стає індикатором розвитку світового артринку та уможлиблює проведення культурологічного аналізу.

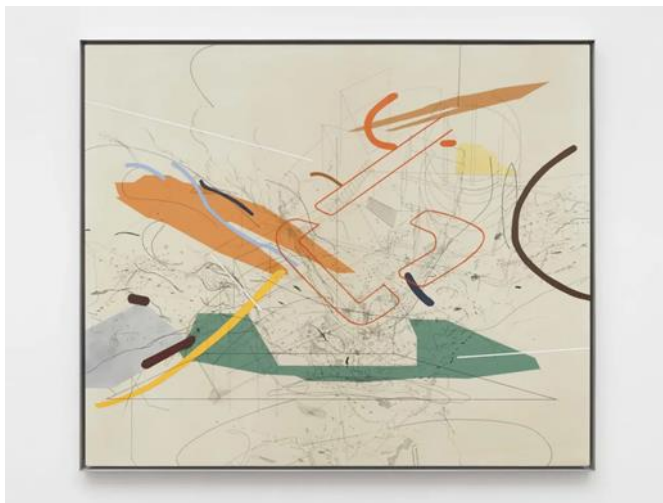

Photo: Courtesy White Cube

Для подальшого залучення творів мистецтва варто згадати традицію Cultural Studies, яка розглядає формування та практикування досліджень у сфері культури в якості морального дискурсу. По-перше, таким чином ми чітко розмежуємо мистецтвознавчий та культурологічний підхід. По-друге, така наукова традиція розширює можливості для аналізу, адже в орбіту дослідження потрапляють не стільки традиційні аспекти з етики (напр., добро та зло), скільки артикулюються нові (напр., толерантність, ідентичність, пам'ять та ін.). Завдяки міждисциплінарному підходу культурологічний аналіз сприяє дослідженню культурної активності, пов'язаної з політикою розширення права і можливостей різних верств населення у різноманітних проявах, в тому числі й в мистецтві.

Знаковою картиною цього річного артярмарку на думку низки оглядачів стало абстрактне полотно Джулі Мехрету (Julie Mehretu). Твір

втілює ідею протиріччя та амбівалентності сучасного світу. Художниця активно залучає глядача до візуальної артикуляції сучасного досвіду та вивчення сучасних аспектів моральності, зокрема й впливу психогеографії.

Сучасна моральність, на нашу думку, репрезентована художницею технікою розмиття фотографій, які зображують несправедливість й конфліктність, та стають основою для багатопланових складних абстракцій. Трансформуючи медійні зображення художниця створює розпливчастість, невизначеність та нестабільність – теми, які нині мають значення для різних верств населення у всіх країнах світу, а для художниці ще й набувають політичне значення. Демонструючи можливість іншого способу бачення вищевказаних тем, мисткиня відображає нову моральність, де контроль та чіткі контури можуть неприйнятні, адже можуть бути інтерпретовані як складова політичного домінування. Таким чином творчість Джулі Мехрету засвідчує важливу роль мистецтва, яка полягає у відображенні поглядів та внутрішніх установок, осмисленні сьогодення та художнього вираження сучасного стану особистості та суспільства.

Photo: <https://www.artbasel.com/stories/positions-sector-miami-beach>

Серед представлених арттворів під час Art Basel Miami Beach 2021, позитивні відгуки оглядачів також здобула творчість танзанійської художниці Сунгі Мленгея (Sungi Mlengeya), яка працює переважно з акриловою фарбою на полотні. Тема її творчості варіюється від самопізнання до розширення прав і можливостей, зокрема щодо темношкірих жінок. Сунгі проливає світло на їхні історії; їхні подорожі, боротьбу, досягнення та стосунки, орієнтуючись також на її власний досвід життя темношкірої жінки [4]. Художниця досліджує норми та ситуації, які обмежують переконання та внутрішні установки сучасної людини. Сучасна моральність репрезентована на полотні у білому просторі, який позначає справедливість, рівність та свободу.

Отже, мистецтво активно досліджує моральність, зокрема її важливі для сьогодення аспекти. Теми толерантності, ідентичності, прав, самовираження репрезентовані у творчості низки сучасних художників та художниць, які є активними учасниками сучасного артринку. На прикладі творчості Джулі Мехрету та Сунгі Мленгея можемо стверджувати, що за допомогою творів сучасного мистецтва вдається створити широкомасштабне вивчення сьогодення, проникнути у світ ідей та почуттів з різних точок зору та їхньому публічному художньому вираженню у смислому просторі артринку.

Література:

1. Гройс Б. Топология современного искусства. Художественный журнал. – 2006. – № 61/62.
2. Baccarini Elvio, «Art, Moral Understanding, Radical Changes», *Rivista di estetica* [Online], 69 | 2018, online dal 01 mars 2019, consultato il 23 décembre 2021. URL: <http://journals.openedition.org/estetica/3666>; DOI: <https://doi.org/10.4000/estetica.3666>
3. Barragan, Paco. (2008). *The Art Fair Age*. Milan: CHARTA
4. <https://sungimlengeya.com/about-1>